

“Als geluk in de winkel lag zou ik het kopen voor je, snap dat”. Nederlandse rap als bron van persoonlijk welzijn.

Robbert Goverts, Msc
Prof. Dr. Willem de Koster
Dr. Julian Schaap

Persoonlijk welzijn onder druk

*Ik ben fucking gelukkig, 'k heb alles op een rijtje
Elke avond kan ik lekker ballen met m'n meisje
M'n carrière gaat perfect, ik werk in een fabriek
En doe met passie waar ik goed in ben, ik maak riemen, n****
Soms kan ik door m'n werk niet m'n ruggengraat bewegen
Maar dat heb ik ervoor over, ik hou m'n baas tevreden
Alles is perfect, ik heb helemaal geen stress
Heel m'n leven gaat te gek, shit, wie hou ik voor de gek?*

Met deze zinnen opent Fresku het nummer Twijfel, zijn klassieker binnen de Nederlandse hiphop. Zonder gêne geeft hij zijn binnenwereld, geplaagd door twijfel, stress en onzekerheid, bloot in zijn muziek. Een schrill contrast met hoe hij zich naar de buitenwereld presenteert. Dat het nummer 13 jaar later nog indruk maakt, is te zien op YouTube, waar mensen nog steeds reacties achterlaten: "Je hebt werkelijk GEEN idee hoeveel hoop, kracht en motivatie ik de laatste maand uit deze track hebt gehaald om mezelf weer bij elkaar te rapen... Ik zal je altijd dankbaar zijn dat je zo kan laten zien dat ik niet de enige ben met deze beangstigende gedachten."

Reacties als deze laten zien dat rapmuziek voor luisteraars herkenbaar kan zijn en dat deze muziek hen kan helpen: van alledaags 'moodmanagement' tot diepe vormen van betekenis. Dat gaat niet alleen over psychische problemen, maar ook over de tevredenheid met de eigen gezondheid, welzijn, de arbeidsmarktsituatie, het vertrouwen in maatschappelijke instanties en de kwaliteit van de leefomgeving. Samen wordt dit persoonlijk welzijn genoemd, en de laatste jaren staat dit in Nederland onder druk, met name onder jongeren en jongvolwassenen.

Recente cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), Unicef, de Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) en het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) laten zien dat bepaalde groepen extra kwetsbaar zijn op het gebied van persoonlijk welzijn: jongeren en jongvolwassenen, lager opgeleiden, mensen met een migratieachtergrond en mensen die wonen in verstedelijkte gebieden. De lockdowns tijdens de coronapandemie hebben hun situatie alleen maar verslechterd.

- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport: bijna 1 op de 2 Nederlanders krijgt ooit last van een psychische aandoening
- CBS: laagopgeleiden, mensen met een migratieachtergrond en jongeren ervaren laag persoonlijk welzijn
- CBS: 9% van de jongvolwassenen heeft een hoog risico op een angststoornis of depressie
- RIVM & GGD: 22% van de jongeren in lockdown had suïcidale gedachten

Oplossingen voor deze problemen worden meestal gezocht in medische en therapeutische behandelingen, jeugd- en gezondheidszorg. Juist deze sectoren staan tegenwoordig onder druk door personeelstekort, hoge werkdruk, lange wachttijden en beperkte financiën. Dit vraagt om nieuwe en innovatieve manieren om te kijken naar persoonlijk welzijn en de omgang met tegenslag. Wetenschappelijk onderzoek laat zien dat muziek luisteren, spelen of zingen het persoonlijk welzijn en de kwaliteit van leven kan vergroten. Dat onderzoek focust zich echter meestal op klassieke muziek en mensen met een medische aandoening (bv. tinnitus, hoge bloeddruk of opgenomen patiënten) of in een therapeutische setting (bv. als vorm van creatieve therapie). Onderzoek naar alledaagse muziekconsumptie en de rol die deze speelt bij welzijn is schaars. Bovendien blijven in bestaand onderzoek de ervaringen en muziekvoorkeuren van jongvolwassenen en mensen met een migratieachtergrond in een grootstedelijke context onderbelicht.

Rap is een muziekgenre dat historisch gezien een stem biedt aan kwetsbare groepen. Hiphopcultuur, waar rap deel van uitmaakt, is geboren uit onderdrukking en biedt voor grote groepen mensen een veilige, bijna therapeutische ruimte om de eigen ervaringen en gevoelens te delen. Maatschappijkritiek, sociaal, politiek en cultureel activisme behoorden altijd tot de kernboodschap. Nederlandse rapmuziek is recent uitgegroeid tot de populairste muziekstroming in ons land: Nederlandse rappers domineren al jaren de hitlijsten en de streams op Spotify en views op YouTube bereiken grote hoogtes. Veel jongeren en jongvolwassenen gebruiken muziek ook als de soundtrack van hun leven: het is een middel om na te denken over wie zij zelf zijn en hoe ze zich tot anderen verhouden.

PARKLAND

WEST
KRUISKADE
ECHT
ROTTERDAM

Wat willen wij doen?

Ondanks de populariteit wordt rap vaak kritisch en eenzijdig bekeken. In het nieuws komen vooral berichten over (messen)geweld, drugs, masculiniteit en vrouwonvriendelijkheid voor. Dit beeld gaat voorbij aan de oorspronkelijke en krachtige boodschap van emancipatie, sociale erkenning en hoop, die mensen ontleen aan het genre. Tegelijkertijd worstelen veel groepen in de samenleving met hun persoonlijk welzijn en luistert een groot deel daarvan naar Nederlandse rap. Wij willen focussen op de 'zachtere' kant van de Nederlandse hiphop door te onderzoeken hoe persoonlijk welzijn naar voren komt binnen de muziek en wat het voor luisteraars betekent.

Want, welke thema's worden eigenlijk besproken in Nederlandstalige rap? En wat doet dat met de luisteraars? Op welke manier identificeren zij zich met deze thema's? En vinden zij hier steun of kracht voor hun eigen problemen? Ons doel is om in kaart te brengen welke thema's gerelateerd aan persoonlijk welzijn onderdeel uitmaken van een cultuur die een belangrijk deel uitmaakt van de levens van veel jongvolwassenen. Een wezenlijk deel daarvan is om het perspectief van de luisteraars hierin mee te nemen en hun een stem geven.

Wat kunnen wij u bieden?

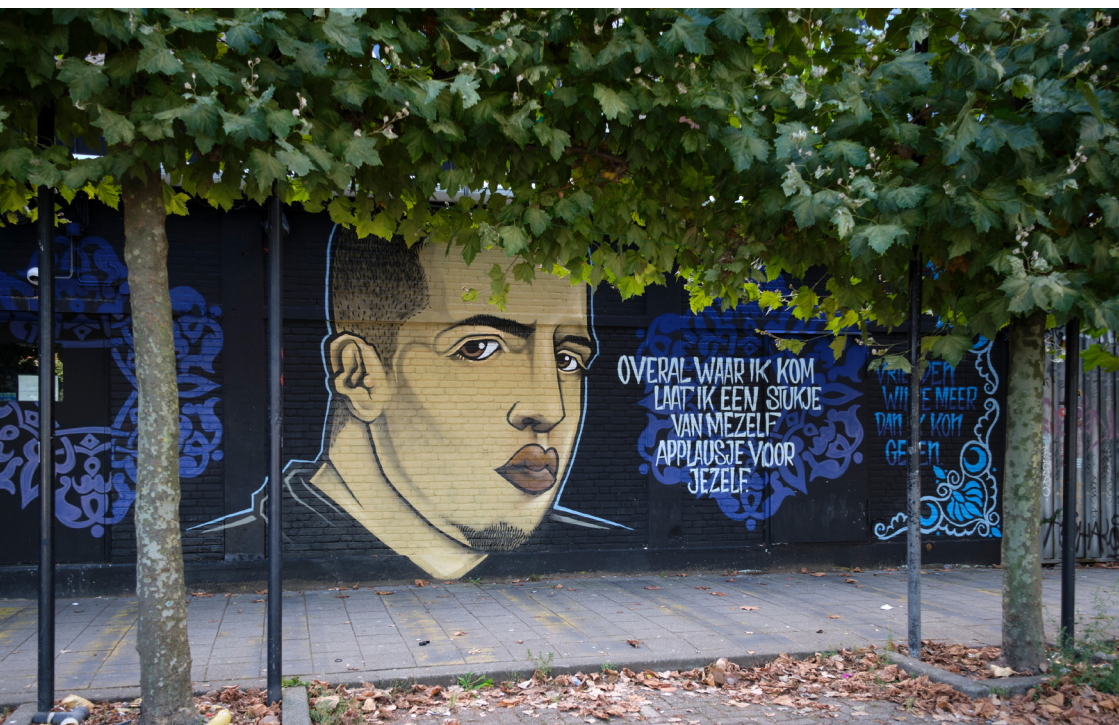
De uitkomsten uit dit onderzoek zullen wij vertalen naar concrete adviezen die voor verschillende belanghebbenden relevant zijn. Ten eerste voor luisteraars zelf, voor wie (rap)muziek de soundtrack van het leven kan zijn en waaraan zij hun identiteit, normen en waarden spiegelen. Ten tweede voor het algemeen bewustzijn en de rol die alledaagse muziekconsumptie kan spelen bij de preventie van problemen aangaande persoonlijk welzijn. Deze dialoog kan onder andere aangegaan worden in het onderwijs. Daarnaast voor behandelaren van jongeren met (mentale) gezondheidsklachten (bv. middels muziektherapie), doordat zij inzicht verkrijgen in de belevingswereld van veel jongeren in stedelijke gebieden. Een belevingswereld die in het publieke debat vaak negatief of eenzijdig belicht wordt. Ten slotte is het onderzoek relevant voor actoren in de jeugd- en gezondheidszorg, Justitiële Jeugdinrichtingen, en voor beleidsmakers die zich bezighouden met het creëren van bewustzijn, normalisering en dialoog over persoonlijk welzijn en mentale gezondheid.

De resultaten worden opgeleverd in een overzichtelijk onderzoeksrapport met adviezen. Ook zal een interactief, publiek toegankelijk symposium georganiseerd worden met gastsprekers uit het veld en de wetenschap. Hier zullen de resultaten laagdrempelig gedeeld worden met het publiek, maatschappelijke partners en samenwerkende partijen.

Wat vragen wij van u?

Wij willen diverse maatschappelijke actoren uit het openbaar bestuur, de culturele sector, het onderwijs en de zorg de mogelijkheid bieden een bijdrage te leveren aan dit onderzoek en zo te kunnen delen in de resultaten. Er zijn twee opties om deel te nemen aan het onderzoek. Voor een bijdrage van 8.000 euro krijgt u een algemeen onderzoeksrapport voorzien van een bijlage afgestemd op uw specifieke situatie en deelname aan het interactieve symposium. Voor een bijdrage van 6.000 euro krijgt u een algemeen onderzoeksrapport en deelname aan het interactieve symposium. We hopen van harte dat ook u zich bij ons aansluit en uw medewerking wil verlenen aan het mogelijk maken van dit onderzoek.

Wij gaan hierover graag met u in gesprek en zijn natuurlijk bereid uw eventuele vragen te beantwoorden. U kunt contact met ons opnemen door een mail te sturen naar goverts@essb.eur.nl.

Wie zijn wij?

Robbert Goverts is als docent en onderzoeker verbonden aan de afdeling bestuurskunde en sociologie van de Erasmus Universiteit Rotterdam. Met een achtergrond als socioloog en criminoloog heeft hij interesse in de maatschappelijke betekenis van subculturen.

Willem de Koster is als hoogleraar cultuursociologie verbonden aan diezelfde afdeling en onderzoekt hoe sociale groepen betekenis geven aan sociale vraagstukken en hoe dit hun handelen beïnvloedt.

Julian Schaap is als universitair docent sociologie van muziek verbonden aan de afdeling kunst- en cultuurwetenschappen van de Erasmus Universiteit. In zijn onderzoek houdt hij zich bezig met ongelijkheid en welzijn binnen muziek.

